

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Цивілізаційні процеси в українському суспільстві»

Ступінь освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	D4 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма	«Публічне управління та адміністрування»
Тривалість викладання	Весняний семестр, 4 чверть
Кількість кредитів	3 кредити ЄКТС (90 годин)
Заняття:	
Лекції	2 години на тиждень
Практичні заняття	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=6969>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти.

Онлайн-консультації: Yehorova.Ol.V@nmu.one; Ovdin.O.V@nmu.one

Інформація про викладачів:

	<p>Егорова Олена Віталіївна, доцент, кандидат історичних наук Посада: доцент кафедри історії та політичної теорії Персональна сторінка: https://ipt.nmu.org.ua/ua/spivr/egorova.php Е-mail: Yehorova.Ol.V@nmu.one Кабінет: 1/67</p>
	<p>Овдін Олександр Володимирович, доцент, кандидат історичних наук Посада: доцент кафедри історії та політичної теорії Персональна сторінка: https://ipt.nmu.org.ua/ua/spivr/ovdin.php Е-mail: Ovdin.O.V@nmu.one Кабінет: 1/67</p>

1. Анотація курсу

Студенти матимуть поглибленні знання про предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності, навчатися критично мислити у сфері професійної діяльності; вмітимуть використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності для розв'язання теоретичних та практичних проблем у сфері публічного управління та адміністрування на основі опанування класичної та сучасної фахової літератури.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування громадянської позиції здобувача освіти як члена суспільства, який усвідомлює його головні цінності та досягнення, докладає зусиль до їх примноження і сталого розвитку

Реалізація мети вимагає трансформації програмних результатів навчання в дисциплінарні та адекватний відбір змісту навчальної дисципліни за цим критерієм.

Завдання курсу: опанування знання про цивілізації та цивілізаційні процеси, основні засади європейської цивілізації, сучасне українське суспільство та ідентичність Українського народу, взаємини України з Європейським світом, демографічні, етнокультурні та міграційні процеси в українському суспільстві.

3. Результати навчання:

- розуміти поняття та сутність цивілізацій і цивілізаційної ідентичності;
- розуміти суспільство як цілісну систему, вміти виявляти тенденції його розвитку та реалізовувати отримані знання і вміння;
- аналізувати соціально-економічні та політичні процеси в українському суспільстві;
- усвідомлювати взаємозв'язок між розвитком суспільства та науково-технологічним розвитком;
- знати демографічні тенденції розвитку сучасної України.
- розуміти поняття та сутність громадянського суспільства, його інституцій, значення волонтерських/культурно-освітніх/спортивних проєктів, формування здорового способу життя та активної громадянської позиції.

4. Структура курсу

Лекції

1. Вступ. Поняття цивілізації та цивілізаційних процесів
2. Основні засади європейської цивілізації
3. Взаємини України з Європейським світом: історичний аспект. Європейська інтеграція України на сучасному етапі
4. Сучасне українське суспільство та ідентичність Українського народу
5. Демографічні, етнокультурні та міграційні процеси в українському суспільстві

Семінарські заняття

Семінар «Глобалізаційні процеси та їх вплив на розвиток сучасної людини».

Семінар «Європейська інтеграція та українське суспільство».

Семінар «Демографічна криза в сучасній Україні».

Семінар «Міграції в сучасній Україні».

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс365.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувач вищої освіти може отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання індивідуальних завдань за темами семінарських занять складатиме не менше 60 балів.

Отримані бали за поточне тестування за матеріалами лекційного курсу та індивідуальні завдання за темами семінарських занять додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

6.3. Критерії оцінювання елементів поточного та підсумкового контролю

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку)	Залік проводиться у вигляді комплексної контрольної роботи, яка містить завдання, що охоплюють ключові дисциплінарні результати навчання (20 тестових теоретичних запитань по 2 бали за кожну правильну відповідь). Отримані бали за ККР додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.
Індивідуальні завдання	Включають опрацювання окремих питань курсу. Передбачено 4 індивідуальних завдання за темами семінарських занять. Кількість балів, яку може отримати здобувач вищої освіти за кожне індивідуальне завдання – 15. Максимальна оцінка за результатами виконання 4-х індивідуальних завдань – 60 балів.
Поточне тестування	Охоплює матеріали лекційного курсу. Містить тестові завдання. Максимально оцінюються у 40 балів (2 тести×20 балів). Складається з двох контрольних тестових робіт, кожна з яких містить 10 завдань і оцінюється по 2 бали за кожну правильну відповідь. Неправильна відповідь – 0 балів. Максимальна оцінка за результатами виконання двох робіт складає 40 балів.

1. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за

дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується відповідними нормами «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»:

https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Положення_запобіг_виявл_плагіа_т-2025.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

Політика щодо використання штучного інтелекту під час опанування курсу регламентується відповідними нормами «Політики щодо використання штучного інтелекту в діяльності Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»:

https://old.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/Політика_ШІ_2025.pdf.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на НТУ Microsoft Office та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до чату у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

З 24.02.2022 реалізація освітньої діяльності відбувається в умовах правового режиму воєнного стану. Наявна низка небезпек: повітряні тривоги, ризики припинення енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку. Згідно з наказами по університету у 2025-2026 навчальному році освітня діяльність здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх форм навчання здійснюється з використанням дистанційних технологій через синхронні та асинхронні комунікації.

Відвідування онлайн лекцій та практичних занять реалізується через приєднання до «наради» в «команді» Microsoft Teams. Під час повітряної тривоги заняття перериваються і продовжуються лише за умов перебування учасників освітнього процесу у захищених приміщеннях. Викладачем (за технічної та безпекової можливості) здійснюється запис заняття для підтримки асинхронного формату навчання.

У випадках відсутності енергозабезпечення, мобільного та Інтернет-зв'язку викладачем забезпечується асинхронний формат навчання та комунікація зі здобувачами за допомогою каналів зв'язку, що функціонують.

Про причини неможливості взяти участь в онлайн заняттях, ускладненні доступу до матеріалів на дистанційних платформах НТУ «ДП» тощо здобувач вищої освіти має повідомити викладача в особистих повідомленнях чатів Microsoft Teams, або листом на корпоративну е-пошту НТУ «ДП», або через старосту чи представника адміністрації інституту.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Бонуси. Здобувачі вищої освіти можуть додатково отримати до 10 балів за виконання додаткової самостійної роботи за курсом, наприклад виконання індивідуальних завдань за додатковою темою – завдання пропонуються викладачем, підготовка доповіді і участь у студентських наукових конференціях за темою курсу, підготовка методичних матеріалів і презентацій.

7.7. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здійснюється відповідно до «Положення про визнання в Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті» <http://surl.li/zopmhq>.

7.8. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (MS Forms). Посилання на форму буде розміщено у Teams курсу. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Антропологічний код української культури і цивілізації (у двох кн.). О. О. Рафальський (керівн. авт. кол.), Я. С. Калакура, В. П. Коцур, М. Ф. Юрій. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2020. Кн. 1. 432 с.; Кн. 2. 536 с.

2. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX–XX ст. Київ : Yakaboo Publishing, 2019. 656 с.

3. Зміна цивілізаційної парадигми розвитку України: теоретико-методологічний аналіз. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 552 с.

4. Етнополітичні чинники консолідації сучасного українського суспільства / ред. кол. О. Рафальський (голова), В. Войналович, М. Рябчук. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2020. 336 с.

5. Кризи політичного розвитку в Україні: причини, зміст і способи нівелювання : монографія / авт. кол.: Г. І. Зеленько (керівн., наук. ред.), Р. В. Балабан, С. Г. Брехаря, Л. Л. Кияниця, О. Ю. Кондратенко, Н. В. Кононенко, Т. М. Ляшенко. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 352 с.

6. Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз: національна доповідь / ред. кол. С. І. Пирожков, О. М. Майборода, Н. В. Хамітов, Є. І. Головаха, С. С. Дембіцький, В. А. Смолій, О. В. Скрипнюк, С. В. Стоєцький. Київ : НАН України, 2022. 552 с.

7. Огнев'юк В. О., Відейко М. Ю. Історичний досвід української цивілізації. *Світогляд*. 2022. № 4 (96). С. 1–19.

8. Пирожков С. І., Хамітов Н. В. Цивілізаційна суб'єктність України: від потенцій до нового світогляду і буття людини. Київ : Наукова думка, 2020. 255 с.

9. Пирожков С. І., Хамітов Н. В. Чи є Україна цивілізаційним суб'єктом історії та сучасності? *Вісник НАН України*. 2020. № 7. С. 3–15.

10. Рафальський О. О., Самчук З. Ф. Цивілізаційні перехрестя сучасного суспільства. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2018. 688 с.

11. Цивілізаційна ідентичність українства: історія і сучасність / авт. кол.: О. Рафальський, Я. Калакура, О. Калакура, М. Юрій. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 512 с.

Додаткові

1. Даймонд Д. Колапс. Чому одні суспільства занепадають, а інші успішно розвиваються. Київ : КМ-Букс, 2021. 688 с.
2. Даймонд Д. Переворот. Зламні моменти в країнах, що переживають кризу. Київ : КМ-Букс, 2020. 464 с.
3. Кочергін І. О. Україна між Сходом і Заходом: Навч. посібн. Дніпро, 2015. 112 с.
4. Овдін О. Вплив демографічної кризи на пенсійну систему України. *Вісник Приазовського державного технічного університету: зб. наук. праць*. Вип. 12. Дніпро : ДВНЗ «Приазов. держ. техн. ун-т», 2024. С. 353–368.
5. Овдін О. В. Вплив пандемії коронавірусу на смертність у провідних країнах Європейського союзу. *Актуальні проблеми європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України : матеріали 18-ї регіональної науково-практичної конференції* (13 травня 2021 р., м. Дніпро). Дніпро : ДРІДУ НАДУ. 2021. С. 143–146.
6. Овдін О. В. Демографічна криза в Європейському Союзі на сучасному етапі. *Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України : матеріали XXII регіональн. наук.-практ. конф.* 9 травня 2025 р., Дніпро: НТУ ДП, 2025. С. 22–24.
7. Овдін О. Демографічні аспекти розвитку Дніпропетровської області після завершення війни. Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і громад в Україні : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Дніпро, 4 травня 2023). / за заг. ред. І. А. Чикаренко, Т.В. Маматової. Дніпро : НТУ «Дніпровська політехніка», 2023. С. 159-161. URL : <https://palsg.nmu.org.ua/ua/Sci/konf.php>.
8. Овдін О. В. Поняття та категорії державного управління демографічними процесами. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Державне управління*. Т. 32 (71). 2021. № 3 С. 8–12.
9. Овдін О. В. Проблема визначення чисельності населення України у контексті моніторингу демографічних процесів. *Інвестиції : практика та досвід*. 2021. № 10. С. 123–129.
10. Овдін О. В. Процеси вимушеної української еміграції до країн Європейського Союзу (2022 – 2024 рр.) *Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України : матеріали XXI наук.-практ. конф.* 9 травня 2024 р. Дніпро: НТУ ДП, 2024. С 97–99.
11. Плохій С. Брама Європи. Історія України від Скіфських воєн до Незалежності. Харків : КСД, 2023. 509 с.
12. Плохій С. Походження слов'янських націй. Домодерні ідентичності в Україні, Росії та Білорусі. Київ: Критика, 2017. 456 с.
13. Плохій С. Російсько-українська війна: повернення історії. Харків : КСД, 2023. 400 с.
14. Рябчук М. Долання амбівалентності. Дихотомія української національної ідентичності. Історичні причини та політичні наслідки. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2019. 252 с.
15. Соборність України: історія та сучасність : зб. наук. праць. Матер. Всеукр. наук. конф., м. Київ, 19 січ. 2023 р. / за ред. Ю. Ж. Шайгородського; упоряд.: З. В. Захожай, В. Д. Яремчук. Київ–Ніжин : Видавець Лисенко М. М., 2023. 208 с.
16. Фергюсон Н. Цивілізація. Як Захід став успішним. Київ : Наш формат, 2018. 488 с.
17. Харарі Ю. Н. 21 урок для 21 століття. Київ : Book Chef, 2022. 416 с.

18. Kravets, A., Ovdin, O. Reform of the Pension System of Ukraine as a Factor of National Economy Sustainability (2010 – 2024): Demographic Crisis and Government Decisions. *European Journal of Economics and Management*, 2025. № 11, p. 13–22. DOI: <https://doi.org/10.46340/eujem.2025.11.1.2>.